

Diversifikācija kā pieaugušo izglītības attīstības iespēja

Janīna Stašāne, Dr.oec.

Daugavpils Universitāte

Pētījuma mērķis

- izpētīt pieaugušo izglītības diversifikācijas iespējas Latgales reģionā

Pētījuma metodes

- kvalitatīvās pētījuma metodes (dziļās intervijas un ekspresintervijas).

Mūžizglītības attīstības problēmas

- pretruna starp mainīgajām sabiedrības prasībām un esošo izglītības sistēmu
- padziļinās plaisa starp strauju sabiedrības sociāli ekonomiskā potenciāla attīstību un izglītības sistēmu, kas nespēj pielāgoties straujajam sabiedrības pārmaiņu tempam;
- no vienas puses, vērojams aktīvs mūžizglītības sistēmas modernizācijas process, no otras puses, šī sistēma funkcionē, neievērojot pēctecības principu, vienotus metodoloģiskos pamatus, didaktiskos modeļus un praktiski orientētus procesus;
- mūžizglītībā trūkst sistēmisku zinātnisku pieeju personības radošā potenciāla veidošanai un attīstībai.

Pieaugušo izglītība - organizēts un pašvirzīts process

- pieaugušais pats veido savu izglītības situāciju, t.i., gūst zināšanas tajās darbības jomās, kas nepieciešamas viņa pašrealizācijai
- Pieaugušo izglītība iekļauj mācību saturu, formu un metožu, kā arī pieaugušo kā izglītības procesa dalībnieku vajadzību daudzveidību, tāpēc prasa atbalstu, pārvaldības iespēju izpēti un to pilnveidi.

Izglītības diversifikācija

- dažādība, daudzpusīga attīstība, pakalpojumu veidu paplašināšana, jaunu, iepriekš neraksturīgu darbības veidu apgūšana

Diversifikācijas principu integrēšana izglītības procesā

- izglītības demokratizācija kā radoši aktīvas personības pašrealizācijas iespēja;
- izglītības radošums kā personības garīguma un socializācijas attīstības priekšnosacījums;
- mūžizglītības sistēmas pieejamība;
- izglītības nepārtrauktība un pēctecība;
- iekļaujošās izglītības atbalsta sistēmas nodrošināšana, kas dotu iespēju apmierināt pieaugušo daudzveidīgās vajadzības, paplašinot līdzdalības iespējas un novēršot izstumšanas iespējas no izglītības sistēmas

Pētījuma norise un rezultāti

- tika veiktas piecas dziļās intervijas un piecas ekspresintervijas. Respondenti tika meklēti, sazinoties ar Latgales reģiona izglītības pārvaldēm, pieaugušo izglītības iestādēm, biedrībām, kā arī pielietojot „sniega pikas” metodi (nākamo respondentu iesaka jau intervētais respondents). Interviju veikšanas laiks: 2017.gada marts - maijs.

Kā kopumā vērtējat pieaugušo izglītības attīstības tendences un perspektīvas Latvijā?

- *Jēdzieni mūžizglītība”, “pieaugušo izglītība”, “neformālā izglītība” praksē tiek lietoti dažādās izpratnēs.;*
- *Pieaugušo izglītības process kopumā ir sadrumstalots, par to ir atbildīgas dažādas ministrijas;*
- *Nav skaidri noteikta pašvaldību atbildība pieaugušo izglītības jomā;*
- *Nav vienotu prasību pieaugušo izglītības kvalitātes vērtēšanā.*

Kā Jūsu skatījumā Latgalē darbojas pieaugušo izglītības sistēma?

- *Sistēma darbojas ,taču ne visas iedzīvotāju kategorijas ir pietiekoši informētas par šīs sistēmas iespējām.*
- *Ir vērojama sadrumstalotība, nevar runāt par pieaugušo izglītību kā par sistēmu.*
- *Katrai pašvaldībai ir sava pieeja un priekšstats (vai arī tā vispār nav) par to, kā nodrošināt pieaugušo izglītības iespējas visām iedzīvotāju grupām.*
- *Piedāvājums ir diezgan šaurs un vienveidīgs, tas nav balstīts uz tirgus izpēti , nereti tiek piedāvātas tās programmas, kurām var atrast pasniedzēju.*

Kā vērtējat pieaugušo izglītības pieejamību Latgalē?

- *dzīvojot novada centrā, iespējas ir daudz lielākas*
- *Ne vienmēr ir atbilstoša pasniedzēju kvalifikācija.*
- *Nav apkopota un vienkopus pieejama reģiona pieaugušo izglītības iespēju datu bāze, un tas apgrūtina iedzīvotājiem izglītības programmu izvēli.*
- *Pašvaldībās pieaugušo izglītība nav prioritāte, trūkst atbalsta izglītības nodrošinājumam, nereti arī pašvaldībām trūkst izpratnes par ieguvumiem no pieaugušo izglītības.*

Kā vērtējat izglītības iestāžu spēju nodrošināt pieaugušo izglītību?

- *Izglītības iestādes kopumā spēj nodrošināt pieaugušo izglītības piedāvājumu.*
- *Būtu vajadzīgs reģiona pieaugušo izglītības iestāžu katalogs.*
- *Mācību centri varētu specializēties konkrēta izglītības piedāvājuma nodrošinājumā, kā arī efektīvāk sadarboties un dalīties pieredzē.*

Kādas ir galvenās pieaugušo izglītības iestāžu problēmas Latgalē?

- *Mācību centri konkurē savā starpā, nav vēlēšanās sadarboties un risināt aktuālas pieaugušo izglītības problēmas kopīgiem spēkiem.*
- *Nav nodrošināta pieaugušo izglītotāju profesionālā pilnveide, pieredzes apmaiņa.*
- *Mācību centri vairāk orientējas uz bezdarbnieku mācīšanu nevis uz strādājošo profesionālo pilnveidi.*

Kā Jūs vērtējat Latgales reģiona novadu sadarbību pieaugušo izglītības attīstībā? Kas būtu jāuzlabo?

- *Katrā novadā nepieciešams Pieaugušo izglītības centrs, kas koordinētu visu novadā esošo institūciju sadarbību.*
- *Nepieciešamas apmācības šo centru vadītājiem - regulāras, apmēram 2 reizes gadā.*
- *Būtu nepieciešama arī pieredzes apmaiņa novadu starpā.*
- *Dažādos reģiona novados nav izpētītas pieaugušo izglītības vajadzības un izglītības piedāvājums.*
- *Vajadzētu padarīt elastīgāku interešu izglītību un nodrošināt tālmācības iespējas.*

Kam būtu jākoordinē pieaugušo izglītības process Latgales reģionā?

- *Koordinēt varētu pašvaldībā esošs speciālists, piemēram, mūžizglītības koordinators.*
- *Reģionā koordinatora loma būtu jāuzņemas Latgales plānošanas reģionam, radot pieaugušo izglītības koordinatora amatu. Tas dotu iespēju veikt pieaugušo izglītības pieprasījuma un piedāvājuma līdzsvarotu nodrošinājumu, tādējādi uzlabojot izglītības pieejamību un kvalitāti.*

Kādām, jūsuprāt, jābūt svarīgākajām pārmaiņām pieaugušo izglītības nodrošināšanā?

- *Jāprecizē pašvaldību funkcijas un atbildība pieaugušo izglītības jomā, sakārtojot likumdošanu.*
- *Ir nepieciešams, lai iespējami katrs (pat visattālākā pagasta) iedzīvotājs spētu saņemt dažādus tālākizglītības pakalpojumus;*
- *Ir nepieciešami projekti (valsts līmenī), kas ļautu kaut vienreiz mēnesī tikties arī attālo novadu iedzīvotājiem ar zinātniekiem, rakstniekiem, lektoriem (jebkurā jomā).*
- *Pieaugušo izglītībā no šī brīža formālās pieejas būtu jāpārorientējas uz praktisko, reāli izmantojamo, tirgū pieprasīto zināšanu, prasmju un iemaņu apguvi.*

Secinājumi

- mūžizglītības sistēmas diversifikācija tiek apskatīta kā pieaugušo izglītības summatīvās, hierarhiskās sistēmas paplašināšana, kas saistīta ar izglītības funkciju jaunās paradigmas veidošanos.
- Pieaugušo izglītības diversifikācijas procesam var būt pozitīva dinamika, ja:
- tiek nodrošināta visu izglītības posmu mērķtiecīga un saturiska pēctecība,
- diversifikācijas process tiek organizēts atbilstoši pieaugušo izglītības funkcijām;

Secinājumi

- ir izveidota vienota izglītības pakalpojumu kvalitātes monitoringa sistēma;
- nodrošināts personības virzīts izglītības process;
- izmantoti visi potenciālie augstākās un profesionālās izglītības iestāžu resursi un funkcionē pieaugušo izglītības atbalsta institūcijas (zinātniski pētnieciskie institūti, zinātniski metodiskās, uzraudzības u.c. iestādes), kas sekmē personības attīstību.

Paldies par uzmanību!